

Брюксел, 30.3.2016 г.
COM(2016) 163 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

**за оценка на качеството на данните, отчетени от държавите членки през 2014 г.,
относно платежния баланс, международната търговия с услуги и преките
чуждестранни инвестиции**

{SWD(2016) 68 final}

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

**за оценка на качеството на данните, отчетени от държавите членки през 2014 г.,
относно платежния баланс, международната търговия с услуги и преките
чуждестранни инвестиции**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Член 4, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 184/2005¹ гласи, че:

„Качеството на предаваните данни се оценява въз основа на отчетите за качество от Комисията с помощта на Комитета по платежния баланс, посочен в член 11, параграф 1. Тази оценка на Комисията се изпраща за сведение на Европейския парламент.“

В настоящия доклад на Комисията се оценява качеството на данните за платежния баланс (ПБ), статистиката на международната търговия с услуги (СМТУ) и преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ), докладвани от държавите — членки на ЕС, през 2014 г. съгласно Регламент (ЕО) № 184/2005. Комисията изготви настоящия доклад с помощта на Комитета по платежния баланс съгласно изискването в член 4, параграф 3 от Регламента, като докладът се основава на резултатите от оценката на качеството, извършена от Евростат в периода януари — юли 2015 г. Оценката на качеството също така обхваща Исландия и Норвегия — държави от Европейското икономическо пространство, но в доклада на Комисията не се прави анализ на резултатите за тези държави.

Настоящият доклад съдържа кратко описание на ръководните принципи за оценка на качеството на официалните статистически данни. След това в него се анализира степента, до която данните за ПБ, СМТУ и ПЧИ отговарят на принципите за качество, залегнали в основата на Европейската статистическа система (ЕСС).

Настоящият доклад е съсредоточен най-вече върху изискванията, съгласно които държавите членки събират и предават данни за ПБ, СМТУ и ПЧИ, и върху въпроса дали държавите членки спазват своите правни задължения. В доклада също така се предоставя информация, която може да се използва за оценяване на качеството на тези данни, със специален акцент върху агрегираните данни и основните необходими компоненти за съставяне на агрегирани показатели.

Придружаващият работен документ на службите на Комисията, насочен към качеството на статистическите данни за ПБ, СМТУ и ПЧИ, предадени от държавите членки, Исландия и Норвегия през 2014 г., съдържа задълбочен анализ на резултатите от оценката на качеството.

2. ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО НА ОФИЦИАЛНИТЕ СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ

Всяка година Евростат оценява качеството на данните за ПБ, СМТУ и ПЧИ в съответствие с принципите, заложи в Регламент (ЕО) № 1055/2008 на Комисията². Евростат проверява дали данните съответстват на седемте критерия за качество,

¹ Регламент (ЕО) № 184/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 12 януари 2005 г. относно статистиката на Общността относно платежния баланс, международната търговия с услуги и преките чуждестранни инвестиции (ОВ L 35, 8.2.2005 г., стр. 23).

² Регламент (ЕО) № 1055/2008 на Комисията от 27 октомври 2008 г. за прилагане на Регламент (ЕО) № 184/2005 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на критериите за качеството и отчетите за качеството на статистиката на платежния баланс, ОВ L 283, 28.10.2008 г., стр. 3.

посочени в член 12, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика³, а именно: i) относимост; ii) точност; iii) актуалност; iv) навременност; v) достъпност и яснота; vi) съпоставимост; и vii) съгласуваност. Регламент (ЕО) № 223/2009⁴ беше изменен на 29 април 2015 г. с цел подсилване на някои разпоредби, включително тези относно оценката на качеството.

През годините Евростат положи много усилия да разработи методи и средства за управление на качеството, с които да се подпомогне изготвянето на европейска статистика с високо качество. Отчетите за качеството са в основата на оценката на качеството, която от своя страна е отправна точка за повишаване на качеството. В документ, озаглавен „Наръчник на ЕСС за отчетите за качеството“⁵, се изброяват всички методи, които могат да бъдат използвани за оценяване на качеството на официалните статистически данни. Използваният метод е различен в зависимост от вида статистически процес.

Целта на статистиката е изготвянето на оценки на неизвестна величина. Наличието на вариация и систематично отклонение означава, че тези оценки не са равни на действителните стойности и че статистиката е податлива на широк спектър от извадкови и неизвадкови грешки.

За основаната на извадково изследване статистика има установена теория за проверка на точността, при която се разглежда вариацията, т.е. в каква степен дадена оценявана величина варира спрямо нейната очаквана стойност. Вариацията се изразява чрез нейната дисперсия, стандартна грешка, коефициент на вариация и доверителни интервали.

Статистиката на ПБ (подобно на националните сметки) се съставя чрез счетоводна рамка и се базира на информация от различни първични статистически данни, като данни за стоки, услуги и ПЧИ. Някои първични статистически данни се базират на извадкови изследвания, други се извличат от административни данни, а трети са резултат от прилагането на модели.

За счетоводна рамка като ПБ точността не може да бъде оценена чрез пряк подход. В съответствие с общите принципи за определяне на качеството на статистическите данни двата основни инструмента, които следва да се използват, са анализът на ревизиите (които показват степента на близост на първоначалните оценки с последващите или окончателните оценки) и изследването на грешките и пропуските⁶. В обхвата на настоящия доклад са включени и двата инструмента.

³ Регламент (ЕО) № 223/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. относно европейската статистика и за отмяна на Регламент (ЕО, Евратом) № 1101/2008 за предоставянето на поверителна статистическа информация на Статистическата служба на Европейските общности, на Регламент (ЕО) № 322/97 на Съвета относно статистиката на Общността и на Решение 89/382/ЕИО, Евратом на Съвета за създаване на Статистически програмен комитет на Европейските общности, ОВ L 87, 31.3.2009 г., стр. 164.

⁴ Вж. Регламент (ЕС) № 2015/759 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика, ОВ L 123, 19.5.2015 г., стр. 90.

⁵ Вж. *Наръчник на ЕСС за отчетите за качеството*, издание от 2014 г., <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-15-003>.

⁶ Вж. *Наръчник на ЕСС за отчетите за качеството*, издание от 2014 г., <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-15-003>.

Въпреки че качеството на агрегираните статистически данни не е просто сбор от качеството на всички използвани първични данни, качеството на данните за ПБ определено зависи от качеството на всички използвани източници на данни. Отделни отчети за качеството⁷ се изготвят редовно за статистиката на международната търговия със стоки. Както е предвидено в регламенти (ЕО) № 638/2004 и № 471/2009, тези статистически данни са основният компонент на текущата сметка. Поради това само данните за СМТУ и ПЧИ се оценяват заедно с данните за ПБ.

3. СПЕЦИАЛНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА НАСТОЯЩАТА ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО

Настоящата оценка на качеството е първата след влизането в сила на Регламент (ЕС) № 555/2012 на Комисията⁸. Поради това отчетът на държавите за качеството обхваща данни, при чието изготвяне са използвани актуализираните изисквания към данните и методологията, описани в шестото издание на „Ръководството по платежен баланс и международна инвестиционна позиция“ (ВРМ6) на Международния валутен фонд (вж. каре 1)⁹.

За първи път държавите членки предадоха данни относно основани на ВРМ6 операции и данни относно международната инвестиционна позиция (МИП) през юни 2014 г. В съответствие с новите изисквания, определени в Регламент (ЕС) № 555/2012 на Комисията, понастоящем са налични по-подробни данни за разпределенията по операции, а честотата и актуалността на данните се подобриха. В резултат на това понастоящем крайните ползватели разполагат с много по-добър обзор на данните за ПБ, МИП, СМТУ и ПЧИ в сравнение с данните, които се изискваха съгласно методологията на ВРМ5. С новите изисквания се въвежда нов набор от данни относно месечния ПБ за държавите членки. В допълнение към задължителните изисквания понастоящем субектите, които изготвят националната статистика, предават данни на доброволна основа с двустранно географско разпределение сред държавите от ЕС, както и допълнителни статии от ПБ.

Каре 1. Шесто издание на „Ръководството по платежен баланс и международна инвестиционна позиция“ (ВРМ6) на Международния валутен фонд

ВРМ6 осигурява стандартната рамка за изготвяне на статистика относно операции и позиции между икономика (отделна държава, паричен съюз (като еврозоната) или икономически съюз (като Европейския съюз)) и останалия свят. В него се разясняват концепции, определения, класификации и установени практики относно статистиката на ПБ и МИП, подобрява се международната съпоставимост на данните чрез насърчаване на международно приетите насоки и се демонстрират връзките с други видове макроикономическа статистика с цел постигане на последователност в

⁷ Вж. <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-working-papers/-/KS-TC-14-009>.

⁸ Регламент (ЕС) № 555/2012 на Комисията от 22 юни 2012 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 184/2005 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на Общността относно платежния баланс, международната търговия с услуги и преките чуждестранни инвестиции по отношение на осъвременяването на изискванията за данни и определенията (ОВ L 166, 27.6.2012 г., стр. 22).

⁹ Международен валутен фонд, „Ръководство по платежен баланс и международна инвестиционна позиция“, шесто издание, Вашингтон, окръг Колумбия (2009 г.). Вж. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/bopman6.htm>.

различните статистически области. ВРМ6 е в съответствие с Европейската система от национални и регионални сметки¹⁰ и Системата от национални сметки 2008¹¹, в които се определя статистическата рамка за националните сметки. Освен това то е в съответствие с четвъртото издание на „Ръководните дефиниции за преки чуждестранни инвестиции“ на ОИСР¹², които съдържат допълнителни насоки за статистиката на ПЧИ, както и с „Наръчника за статистиката на международната търговия с услуги“ от 2010 г. на ООН.

ВРМ6 отразява промените, настъпили в световната икономика от 1993 г. насам. Този период се характеризира със значително увеличение на трансграничната дейност поради намаляването на пречките пред търговията и контрола върху капитала. Международните корпоративни структури стават все по-сложни, с вериги на стойността, финансови връзки и структури на собственост на световно равнище. Трансграничните финансови потоци също се увеличиха значително вследствие на динамичния растеж на международните капиталови пазари. Глобализацията доведе до нови предизвикателства за политиката и е причината за много от въведените с ВРМ6 промени. Тъй като обемът на операциите често отразява само част от наличностите, международната инвестиционна позиция (МИП) често представлява по-полезен показател за ситуацията с външното финансиране на икономиката. Това е отразено в новото заглавие — „Ръководство по платежен баланс и международна инвестиционна позиция“, което показва нарастващото значение на МИП.

Отчетите за качеството на данните за ПБ, СМТУ и ПЧИ осигуряват редовно проследяване на стабилността и последователността на тези данни. Образецът на отчета за качество беше изменен преди началото на оценката на качеството с цел да се пригоди към новите изисквания към данните и методологичните промени в резултат на ВРМ6, както и да се даде възможност да се прилага процесът за наблюдение на качеството чрез таблицата, въведена с процедурата при макроикономически дисбаланси.

4. ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ ОТ ОЦЕНКАТА НА КАЧЕСТВОТО

В работния документ на службите на Комисията, приложен към настоящия доклад, се описват подробно констатациите от оценката на качеството по всеки критерий за качеството. Настоящата оценка на качеството беше извършена с помощта на Комитета по платежния баланс.

Изменението на Регламент (ЕО) № 184/2005 с Регламент (ЕС) № 555/2012 доведе до по-добро хармонизиране на статистиката на ПБ, СМТУ и ПЧИ в целия ЕС и се разшириха изискванията за събиране на данни, за да се увеличат данните за ползвателите. Качеството на статистическите области, анализирани в работния

¹⁰ Регламент (ЕС) № 549/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 г. относно Европейската система от национални и регионални сметки в Европейския съюз (ОВ L 174, 26.6.2013 г., стр. 1).

¹¹ Система от национални сметки, приета от Статистическата комисия на Организацията на обединените нации, <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp>.

¹² „Ръководни дефиниции за преки чуждестранни инвестиции“ на ОИСР — четвърто издание, Париж (2008 г.).

документ на службите на Комисията, като цяло е задоволително и отговаря на правните изисквания. Независимо от това някои показатели за качество се различават между държавите членки и равнищата на показателите могат да се подобрят.

Резултатите от първата оценка на качеството след въвеждането на ВРМ6 отговарят на очакванията на Евростат. Всички държави членки (с изключение на Хърватия) са се справили добре с изменените изисквания и методологията относно данните. Най-задоволително е качеството на данните за ПБ, докато подобрения са нужни най-често при статистиката на ПЧИ. Общите резултати са описани по-долу въз основа на критериите за качество, използвани в оценката.

Относимост

Пълнотата на данните беше средно 96 % както за месечните, така и за тримесечните данни за ПБ, 98 % за тримесечните данни за МИП, 83 % за тримесечните преоценки, 95 % за СМТУ и 91 % за потоците и наличностите на ПЧИ.

Двадесет и седем държави членки спазиха изцяло изискванията към месечните данни за ПБ, а една държава не представи месечни набори от данни за ПБ. Пълнотата се равняваше или надхвърляше 95 % за 26 държави членки по отношение на тримесечните данни за ПБ и за 27 държави членки по отношение на тримесечните данни за МИП. Пълнотата беше равна или надхвърляше 95 % за 24 държави членки по отношение на СМТУ, за 23 държави членки по отношение на наличностите на ПЧИ и за 19 държави членки по отношение на потоците на ПЧИ.

Наличността на данни за крайните ползватели беше задоволителна, като 95 % или повече от основните статии могат да бъдат публикувани. Такъв беше случаят за 18 държави членки по отношение на месечните данни за ПБ, 20 държави членки по отношение на тримесечния ПБ, 22 държави членки по отношение на тримесечната МИП, 14 държави членки по отношение на СМТУ, 12 държави членки по отношение на потоците на ПЧИ и 14 държави членки по отношение на наличностите на ПЧИ. Някои държави членки обозначават в прекомерна степен данните като „не могат да се публикуват“ или „поверителни“. Евростат поддържа контакт с тези държави членки и си сътрудничи с националните органи с цел увеличаване на обема на данните, които могат да се публикуват. Това вече доведе до някои подобрения в сравнение със ситуацията, представена в настоящия доклад.

Хърватия е в очебиен контраст с добрите като цяло резултати, особено по отношение на пълнотата на данните¹³.

Точност

Анализът на ревизиите в настоящия доклад трябва да се разглежда само като предварителен поради ограничената наличност на серии от данни съгласно ВРМ6, тъй като досега е предаден само един набор ревизирани тримесечни данни.

Отчетени са само несъществени ревизии при статиите от месечната и тримесечната текуща сметка, което показва стабилни оценки. Относителната тежест на ревизиите беше по-значителна при статиите за първичния доход и финансовата сметка. По-ниската стабилност се дължи най-вече на трудности при определяне на реинвестираната печалба. Показателят относно надеждността на насочването показва добро равнище на предвидимост в първите оценки на месечните данни за ПБ. В настоящата оценка на качеството не е извършен анализ на ревизиите на годишните данни, тъй като не са налични серии от годишни данни за СМТУ и ПЧИ.

Актуалност навременност

- и** Актуалността на месечните данни за ПБ, тримесечните данни за ПБ и тримесечните данни за МИП се подобри постепенно от първото предварително предаване съгласно ВРМ6 през юни 2014 г. до последните анализирани набори от данни с крайни срокове 15 и 23 декември 2014 г. Двадесет и четири държави членки изпратиха данни за СМТУ, спазвайки крайния срок от 30 септември 2014 г., докато 23 държави членки за първи път изпратиха данни за ПЧИ преди или в рамките на три дни след официалния краен срок.

Съпоставимост

Асиметриите за компонентите от текущата сметка се подобриха в рамките на референтните периоди. Невъзможно беше да се анализират асиметриите за финансовата сметка поради по-късия наличен динамичен ред на финансовата сметка за агрегираните данни за ЕС. Опитът на европейската мрежа за ПЧИ показва, че обменът на данни между държавите действително може да спомогне за преодоляване на асиметриите, но най-напред трябва да се изпълнят няколко предварителни условия.

Съгласуваност

Цялостните резултати леко се подобриха след прилагане на правилата за последователност. При все това понякога

¹³ Хърватия представи своите месечни данни за ПБ през октомври 2015 г., т.е. след приключване на оценката на качеството.

Евростат не беше в състояние да отстрани констатираните проблеми и трябваше да поиска от субектите, изготвящи националната статистика, да предадат набори от коригирани данни. Почти липсваха несъответствия между тримесечните и годишните данни за СМТУ, докато между тримесечните и годишните потоци и доходи от ПЧИ бяха отчетени някои разлики. Тези несъответствия обикновено могат да се обяснят със забавяне при ревизията на тримесечните серии от данни след годишните проучвания.

Държавите членки работиха усилено с цел да намалят размера на грешките и пропуските. По отношение на свързания със средната относителна грешка показател за грешки и пропуски за 6 държави бяха отчетени стойности, равни или по-високи от 5 %, а за 8 държави членки стойността беше 0 % или 1 % за всички анализирани периоди. По показателя за относителния общ сбор на грешките и пропуските бяха отчетени по-ниски резултати за всички държави с по-високи стойности на грешките и пропуските.

Съвпадението на резултатите в областта на статистиката на ПБ и международната търговия със стоки остава високо. Няколко държави членки обаче не постигнаха очакваната степен на последователност.

Общото качество на предадените данни съгласно Регламент (ЕС) № 555/2012 е добро. Всички държави членки обаче трябва да отстранят оставащите слабости. Държавите членки също така следва да имат предвид, че в рамките на тази първа оценка не беше възможно да се проучат всички измерения на качеството на данните и че все още предстои да се анализира правилното и пълно прилагане на новата методология. При все това Евростат вече започна този анализ в сътрудничество с държавите членки в рамките на работната група по въпросите на платежния баланс. Освен това Евростат и Европейската централна банка извършват посещения в държавите членки за решаване на специфични за държавите проблеми. Специално внимание и подкрепа ще бъдат отделени за Хърватия.

В резултат от нарастващите потребности от данни, по-специално след финансовата криза, данните за ПБ, МИП, СМТУ и ПЧИ са обект на нарастващо внимание от страна на ползвателите. Евростат и субектите, изготвящи националната статистика, полагат всички възможни усилия, за да гарантират, че тези данни отговарят изцяло на потребностите на широк кръг ползватели.

Въз основа на настоящата оценка на качеството Евростат отправя следните основни препоръки към държавите членки:

- някои държави трябва да подобрят **пълнотата на данните**, за да спазват Регламент (ЕО) № 184/2005;

- държавите, които продължават да обозначават значителен дял от данните като „поверителни“ или „не могат да се публикуват“, следва да прилагат **правилата на поверителност**, определени в Регламент (ЕО) № 223/2009. Обозначаването на данни като „поверителни“ или „не могат да се публикуват“ по по-рестриктивен начин от указаното в Регламента понижава значително стойността на статистическата информация, предоставена на ползвателите, и не позволява да се извърши подходящ анализ на политиката въз основа на европейската статистика;
- следва да се намалят все още съществуващите **асиметрии на данните**. Асиметриите продължават да бъдат проблем както в Европа, така и по света. Евростат насърчава държавите членки да използват в по-голяма степен мрежата за ПЧИ и двустранните контакти с цел съгласуване на други статии от ПБ;
- **размерът на грешките и пропуските** следва да се намали. Това продължава да е значително предизвикателство за редица държави. Евростат насърчава държавите членки на проучат причините за високите стойности на грешките и пропуските и да предприемат действия за тяхното отстраняване.

Комисията ще проучи отново качеството на данните относно платежния баланс, международната търговия с услуги и преките чуждестранни инвестиции след извършването на следващата оценка на качеството с начало през януари 2016 г.